

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

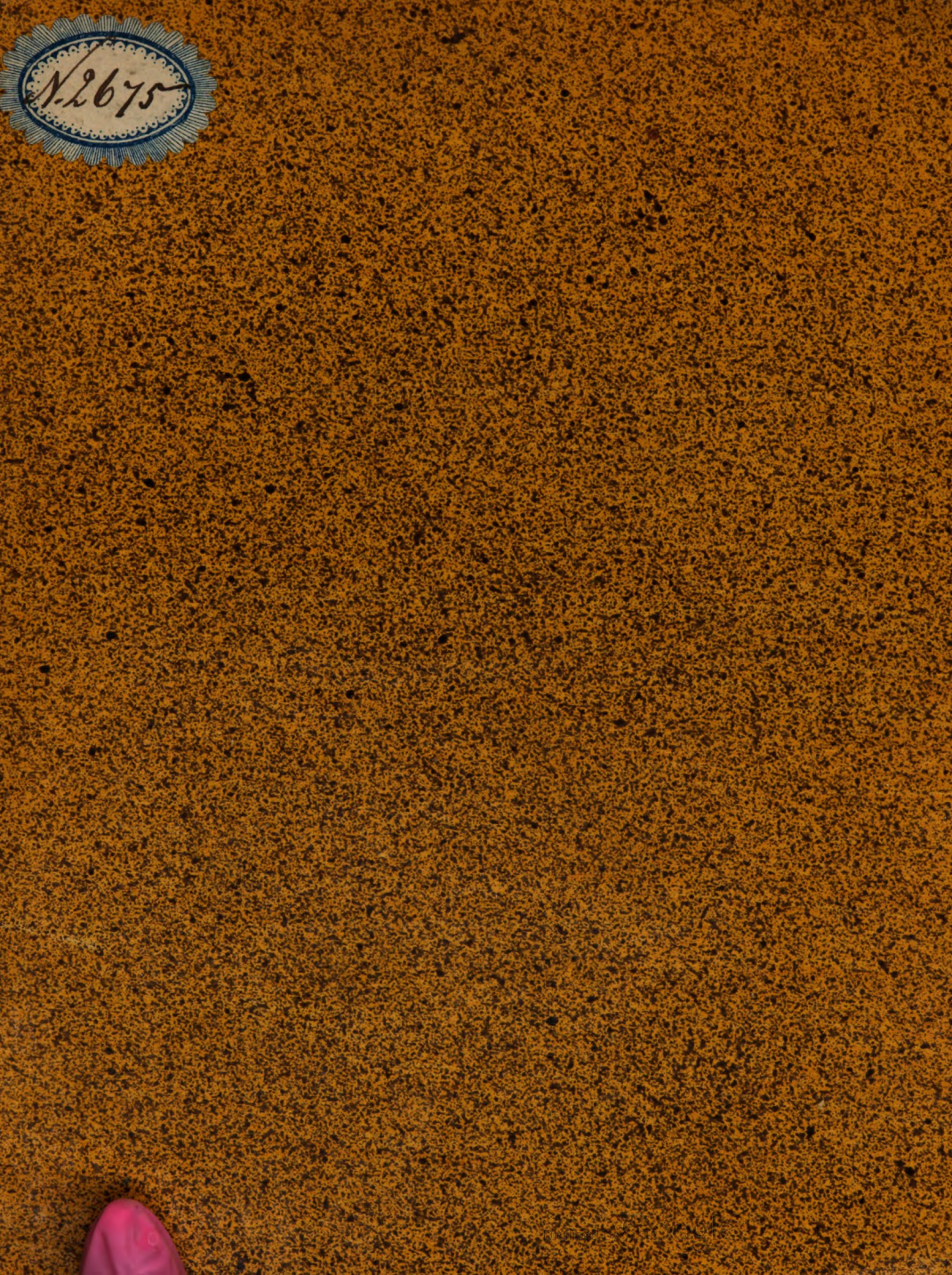
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

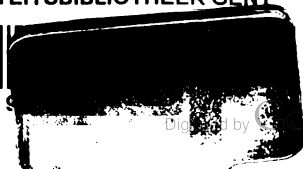
Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

265
ONTDECKINGHE

V A N

Rijcke Mijnen

I N

BRASIL.

Luctor & Emergo.

TAMSTERDAM.

Ghedrukt voor Iohan van Hilten. 1639.

ADDENDUM

to the original

of the original

of the original

of the original

of the original

of the original

of the original

of the original

of the original

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK

9000001

Digitized by Google

2675.

ONTDECKINGHE

VAN

Rijcke Mijnen

IN

BRASIL.

Luctor & Emergo.

TAMSTERDAM.

Ghedrukt voor Iohan van Hilten. 1639.

WASHINGTON

1914

1914

1914

ONTDECKINGHE

Van Rijcke Mijnen

I N

B R A S I L.

Verschepden soo Spaensche als andere Schrij-
bers / die ons in hare memozen hebben ontdeckt de
ghelegentheyt van Brasil / maken gewach van Gou-
de ende Silbere Mijnen / die aldaer op verschepden
tijden ende plaetsen souden ghebonden zijn ; doch niet
en hebben moghen beprocht werden door verbodt des
Conincks : So veel my aengaet / hoe wel ich wel weet

dat dickmael soodanige gheruchten worden uptghegeven sonder groot
fondament / nochtans en hebbe gheen ghenoeghsame reden / om dit als
een pbel uptstropfel te verworpen.

Want wanneer ich gedencke aen die oude Jalousien / dewelcke ober
langhe gheweest zijn tusschen de twee Croonen / Castilien ende Portu-
gael / zijnde twee machtige / twee naburige Volckeren / die oock bepde
haren Rijckdom ende welbaren upt de nieu-opgecomen Daerden van
Oost ende West-Indien hebben vercreghen / boeght dan hier noch by
de onghelijcke repartitie tusschen de twee boornoemde Croonen aen-
gaende de nieu-gebonden Landen van Oosten ende Westen / gheschiet
door autoriteyt van de Pausen van Rommen / waer by de Portugeesen
hun ten hoogsten berongelijckt houden / ende dan noch ten laetsten de
harde regeringhe van het Spaensche jock / waer mede die van Portu-
gael tegenwoordigh ghedruckt zijn / gehouden wordende als een ober-
heert Volck / berooft van haer eyghene ende natuerlijke Princen ; soo
kan men daer by ghenoeghsaem afnemen / dat den Castiliaen redenen
van staet oberbloedigh heeft / om de Portugeesen gheduyghich cleyn te
houden / upt vzeese dat de macht ende weelde hun soude doen haecken
ende verlangen na haer Gude ende Gulde Wypheddt / gelijk men weet
dat hette ende genereuse Paerden geen scherpe spoozen en willen ver-
dragen. Waeromme dan de Mijnen in Brasil te laten bewercken
ghenomen sy daer waren / nadien dit soude dienen tot verrijkinghe
van een Volck / waer aen den Coninck ghelegen is / dat het cleyn ende
t'onder ghebonden werde. Insonderheyt nadien so haest de Mijnen
van Potozpo zijn ontdeckt gheworden / selfs vele Rijcke Mijnen in
Brasil souden sijn gheworden / sonder die boozder te beache-

den / den Coninck meer wercks aldaer ende in andere van West-Indien bindende / dan hy dooz syne slaven kan verrichten. Iset dan / dat selfs in West-Indien veel Wijnen die bekent ende Ryck zijn / nochtans dooz gebreck van Welck onbezocht worden ghelaten; wat apparentie / datmen den Portugeesen sal toelaten in Brasyl 't ghene den Castiliaen ober-al in West-Indien na syn begheeren niet kan doen; doch het ghene hier van is / sal ons den rijt openbaren. De Wijnen die ick u E. hier ontdecke / en zijn niet geli,ck die van Potozy / in dewelcke jaerlijchs veel dupsent menschen vernielt worden; maer hy dewelcke veel dupsent menschen alreede sich geneeren / en noch van jaer tot jaer apparant staen meer te doen / welke Wijnen so veel te meerstiger daerom behoorden bezocht te worden / als wy weten dat alle Neeringhe / Ambachten / Zee-baert ende Crafsich in ons Vaderlandt is verballende / 'twelck altemael niet wepnigh hier dooz kan weerstelt werden. Ende of nu dese Wijnen rijck genoegh zijn / dat sy de onkosten van het kwercken sullen connen verdraghen / laet ick u l. upt de nabolghende calculatie oordeelen.

¶ Gheen de Compagnie in Brasyl besit / placht onder den Coninck van Hispanien jaerlijchs upt te brengen 40 a 50 dupsent Kisten Supker / so wanneer het maer 33 dupsent upt en levert / 't welck men meynt dat met den Oegst van dit loopende jaer 1639 geschieden sal / so sullen de thienden / daer van de Compagnie toebringen drie dupsent Kisten / ende de 20 ten hondert ses dupsent / 't samen neghen dupsent / daer van gisse de Blancos op 20 Aroben / de Arobe op dertigh pondt / het pondt op seshien groote; ende wat de Moscobaden aengaet / 'tgeen dat sy nu in pypse min weert zijn / dat winnen sy ghemeenelijck dooz de groote van de Kisten / alsoo dat wanneer de Blancos weghen 20 Aroben / de Moscobaden wel 24 op-halen. Mengaende de Panneelen / en meynt niet dat deselve in soo groote quantiteyt sullen overgebracht werden / dat die dese calculatie eenige considerabele alteratie souden connen toebringen / daerom dan dese 9000 Kisten / geschickt zijnde dooz anderen / als bozen op 600 pondt / en het pondt op seshien groote / sal elke Kiste in het Vaderlandt gebracht weerdigh zijn 40 pond. ende alle te samen

Connen Gouts guldens.

21 ---- 60000.

De resterende hierentwintigh dupsent Kisten dooz Particuliere genegotieert wordende / werden dooz de Compagnie te bracht overgebracht / ende renderen so van bracht als van de recognitie een grootjen per pondt / rupm thien ponden Vlaems per Kiste / is ober 't gheheele

Connen g. 14---40000.

De profyten die de Negotie op Guinea / Cabo Verde / Senegael / etc. indeert / wort gheestimeert on Tan. a. 1---50000

De profften van den Toback/Zout en Zout-baert/ Brasilie-hout/
ende generalijck alle dat upt Brasil comt. (de Supcheren uptghena-
men) wordt gheestimeert T.g. 4----

Het gheconquesteerde in Brasil placht alle jaren wel 4000 Slaven
van doen te hebben / dooz dit verloop al bzaachtmender het eerste jaer
tuintigh duysent sp souden al vercocht werden / sp woorden daer tegen-
woozdigh vercocht 6/7/8 ende neghen hondert guldens het stuck / soo
wanneer men des jaers maer vijf duysent en bzocht / ende tot drie hon-
dert guld. het stuck vercocht wierden / soo souden dito Slaven de Com-
pagnie renderen T.g. 15---

De papen van de vercochte ende gheconfisqueerde Ingenios / de-
welcke noch eenighe jaren sullen loopen : Item / het vercoopen van
Landen/Gronden van Dupsen / wordt gheestimeert op T.g. 5----

De verpachtinge van Wijnen ende Bieren / Farijnen/Dee/Balan-
sen/Deeren / ende generalijck alle dierghelijcke Regalia / wozt gheesti-
meert op T.g. ---2

Het gheconquesteerde in Brasil placht jaerlijcks wel thien duysent
Pyppen Spaensche Wijnen van doen te hebben / soo wanneer der maer
3000 jaerlijcks verteert wierden / soo sullen de 50 guld. per Pyppe van
recognitie / dertigh guld. van bzaacht / ende drie stupbers per guld. van
haberie de Compagnie renderen / T.g. 2----53500

So wanneer der verteert wierden duysent Vaten Brandewijn / be-
talende hondert ende seftigh guld. per Vat van recognitie / 80 gulden
van bzaacht ende drie stupbers van haberie/bedzaecht T.g. 2----52000

De verteeringe van de Fransche Wijn / wozt gegist op 2000 Vaten/
betalen booz recognitie 60 guld. per Vat / seftigh guld. van bzaacht / en-
de drie stupbers van haberie/beloopt T.g. 2----58000

De consumptie van de Olie wordt vergroot op 2000 Amen / betalen
booz recognitie sex guld. van de Aem / 15 guld. van bzaacht / ende drie
stupbers van haberie/rendeert T.g. ---46500

De Bieren in die heete Landen zyn aengenaem / insonderheyt booz
onse Patie/gisse de verteeringhe op 3000 Tonnen/betalen booz recog-
nitie drie guld. / van bzaacht thien guld. / van haberie drie stupbers per
guld. is ---43500

De verteeringe van den Azijn wozt gegist op duysent Or-hoofden/
betalen booz recognitie 2 guld. per Or-hoofst/van bzaacht 15 guld. / drie
stupbers van haberie ---19250

Reemt datter geconsumeert worden in Stock-bisch ende Terremis-
bisch booz hondert duysent weghens / soo sullen een guld. van het hon-
dert van recognitie / vijf guld. per bzaacht ende drie stupbers van ha-
berie/bedzaghen ----27000

De consumptie van Speck ende Wlejs / wordt gheestimeert op
N 3 hier

bier hondert dupsent pondt / betalen booz recognitie een guld. per cen-
to / booz bzacht vier guld. / booz haberie drie stupb. is f. ---22400

Booz recognitie / bzacht ende haberie van Blomme / Meel / Biscuyp /
Kaes / Boter / Gozt / Erten / Boonen / Specerije / Craen / Lijn-zaet-
Olve / stelle T.g. 4---50000

De recognitien / bzachten ende haberien van alderley Linnen / Wol-
len / Saepen ende Syden Takens / ende generalijck alle behoeftighe-
den tot cleederen / als mede van koper / Yser / Stael / Tin / Deelen / Spar-
ren / Peck / Ceer / Arpups / gisse op T.g. 4---77850

Hier moeten noch by comen de 7 Tonnen Gouts / die hare Hoogh-
Moogh. de Compagnie booz ettelijcke jaren hebben beloofd / T.g. 7.

Tsamen Ton.g. 92---0---

T gheen de Compagnie soo te water als te lande verobert / soo op de
Cuyst van Brasil als elders / en meyne niet dat sp om ettelijcke Tonnen
Gouts jaerlijchs soude willen missen / casueel zijnde / en connen daer
niet sekers booz stellen ; ondertusschen connen de veroberde Pysen
ghetuyghen wat eenen schat sp de Compagnie in vorighe jaren hebben
toeghebzacht.

Misschien sal pemandt meynen dat de kisten Supcker niet altoos
40 pondt sal renderen / mynenthelven meyne niet dat het veel sal schil-
len / ende in allen geballs / nadien het pental der kisten Supckeren jaer-
lijchs seer staet te vermeerderen / soo is kupten twijfel / dat t gheen de
Compagnie van dees zijde toeneemt / sal sonder comparatie grooter
wesen / als t ghene sp hier booz sal afnemen.

Ich weet oock wel / dat tot noch toe gheen vijf dupsent Slaven jaer-
lijchs tot Phernambuco zijn gebzacht ; maer meene dat het aen de de-
boiren heeft gehapert / alsoo het seker is / dat deselve booz cleppen pys
wel te becomen zijn.

Ende indien de negotie van Guinea tegenwoozdigh so veel profijt
niet en geeft alser boozgesteld is / sp heeft dat booz desen ghedaen / ende
waergenomen werdende / sal t in het toecomende oock wel doen.

Wil men segghen dat het bertier van Wijnen ende Bieren tot noch
toe soo groot niet en is geweest / als hier opgegeven wort / het is waer
maer oock soo hebben sp groot ghebreck ghehadt van natte Wijnes / de
Compagnie heeft deselve booz desen aen haer gehouden : Het affenden
van de Goederen is seer verhindert geweest booz de continuele dispu-
ten op het stuck van de negotie / ende daerna booz vrees van de Spaen-
sche Vlote : Phernambuco vreedsamelijck beseten wordende / de peupla-
tie toenemende / soo is de meyninghe datter soodanigh ende meerder
bertier vallen sal.

Wengaende de directie van dese soo importante Compagnie / het is
er dat daer inne groote abupsen heruen zijn ende noch

welcke nauwelijcks andersins kan uphailen / wantmeer een persoon
bertrout wort het belwint van een sake daer hy byreemt in is / ende geen
kennisfe van en heeft / gelijck hier geschiet is / het is lichter soodanighe
sauten aen te tepckenen / dan te verbeteren / tot redyes van de sel-
bighe soude een Lief-hebber hem des herstaende / een gantsch boeck
connen stofferen / mijn booznemen is dit niet / sal ondertusschen wep-
nigh reghels hier toe ghebyrcken.

Het eerste dat hier reformatie van doen heeft / is den Godts dienst /
betwelcke daer niet alleene niet gehanthaeft / maer genoegh vertreden
wort: De Portugeesen die ergeren haer niet sonder reden dooz de al te
grooten licentie die den Joden verleent wort / dese / ghelijck sy upt der
natueren een verhart volck zijn / worden noch meer dooz de onbepaelde
byphet die sy genieten / in hare uptsinnigheden gestijft: De Nederlan-
ders die derwaerts gaen zijn ten minderen deele Kerck-meesters / die
om tot eenighe Burgerlijke manieren ghebracht te worden wel van
noode hebben serieuze bemaningen ende bestraffingen / waer aen het
ondertusschen hun niet wepnigh ontbreect / so dooz het al te cleyn ghe-
tal der Ministers / als oock om dat sommighe Herders derwaerts ge-
fonden werden / die de pzoeh van een goet Schaep niet en sonden con-
nen berdragen / ende wat wepnighe byome ende bequame aengaet / die
hebben aldaer alsoo hun contentement / dat als sy bydragen daer ghe-
weest zijn / sy verlanghen om wederom t'huys te comen. Ontrent de
Brasilianen / insonderheyt de jonge aencomende Jeught / daer ontrent
behoort dooz alles behooz de gedaente worden / ende daer oock apparen-
tie is dat wel wat goets kan gheschieden / ghelijck het jonge Rijz best
kan gebogen word: / insonderheyt met geen gepreconcipeerde opinien
inghenomen: sijnde / ghelijck de Joden ende Portugeesen zijn / en is tot
noch toe so veel goets niet gedaen / of ick meyns datter in Brasil meer
Dapegaepen zijn / die het Crede / Pater-oster / ofte Ave Maria ghe-
leert hebben / als Brasilianen / die het wat met verstande weteinte ber-
halen van Godt haren Schepper ofte Christus haren Saligmaker /
ende nochtans hadde ick boozsiker / hoe schoon sich oock de saken op-
doen / soo hier niet beter en wort opghet / dat eyndelijck de rekeninge
slozdigh uphailen sal.

Noch een point moet ick hier aenkercken ende daer mede eyndi-
gen / het is seker / dat naest Godt de priuylatie het eenigh middel is van
het behoudt ende welwareit van Brasil: Het is oock seker / dat een
Landt qualijck met veel Jatoonderen kan beket worden / daer geduy-
rige tierte ofte gelyck hant Woudt is / ghelijck tot noch toe in Brasil
meest altoos is gheweest: Ick wil oock dit vast stellen / dat den staet
van de Compagnie tegenwoordigh niet en kan berdragen berminde-
ringe van brachten ofte recognitien / so dient van hier een middel upt-

gebonden/door welke het Zoort in Brasil door een redelijken prijs
kan vercocht werden/ en dat sonder schade van het incomen der Com-
pagnie / het welck ick houde dat aldus sonde connen gheschieden: De
Meelen die van weghen de Compagnie ginswaerts ghesonden wer-
den / en betalen door gunste van hare Groot-Mogh. de Heeren Sta-
ten van Hollandt geen belastinge op het Gemael/gisse dattet seer mach
beloopen twintigh ten hondert / hier van is de Compagnie by/ Par-
ticuliere moeten dat ondertusschen aen de Compagnie betalen / daer
comt noch by / dat wanneer de Compagnie die Meelen tot ghelds
maecht / also sp daer ghelt tot betalinge van Soldaten ende andersints
geduerigh van doen heeft/soo kan sp het gelt aldaer sonder schade ghe-
bruycken / twelck van Particuliere niet en kan geschieden / om dat het
ghelt wel 15 a 20 ten hondert in Brasil lichter is als hier te Lande /
ende hier wylt blickende de groote boordeelen die in desen deele de
Compagnie heeft door Particulier Negotianten / soo is mijnen boor-
slagh / dat van wegen de Compagnie daer geduerigh gesonden werde
een grooten oberbloet van Meelen / ende die aldaer gestelt werden op
sulck eenen prijs / dat de Compagnie door winst sich ghenoege / met
de vrachten/recognitien ende Imposit op het Gemael nu teghenwoor-
digh daer op ghestelt / op desen voer houde dat het Zoort daer beter
coep sal wesen als onder de Portugeesen door desen gheweest is ofte
noch is / de Compagnie en sal niet alleen van het hare pet missen ; maer
ook / also het seker is / dat in sulcken ghelegenheyt daer niet meerder
consumptie sullen vallen van Neerlandtsche Meelen / daer tegenwoor-
digh den gemeynen man ghedwongen is sich te behelpen met Zoort
van het Landt / soo sal het incomen der Compagnie hier door groote-
lijcks vermeerderd worden / ende sal den leestocht veel beter tot rede-
lijcken prijs te becomen zijn / indien de Compagnie boven Meel ende
Blomme daer oock in oberbloet sent Speck / Vleys / Erten / Boonen /
Goort en Stock-wisch / en die tot redelijken prijs stelle ende vercoope.

Den Vortheur wel wetende dat sijne booren-staende calculatie vielen
belachelijck sal schijnen / die sal hier ober gaerne beter abbijs tot sijner
ende andere onderrichtinghe verwachten ende ontfangen ; ondertus-
schen en hoeft hy niet na het exempel van dien onden Schilder-mee-
ster sich gaen verberghen achter sijn eyghen werck / om aldaer te lup-
steren na het oordeel der passanten ; ick weet dat verre den meerendeel
de patientie niet en sullen hebben / om dese wepnigh bladeren te ober-
loopen ; maer eer sp halver wegen gecomen zijn / sullen seggē den Wert
is sot / waer door ick u l. wensch verstandigh te zijn en niet bot. Dale.

*Frustra niti, &c se fatigando, nihil nisi odium querere, res extremae
dementia est.*

